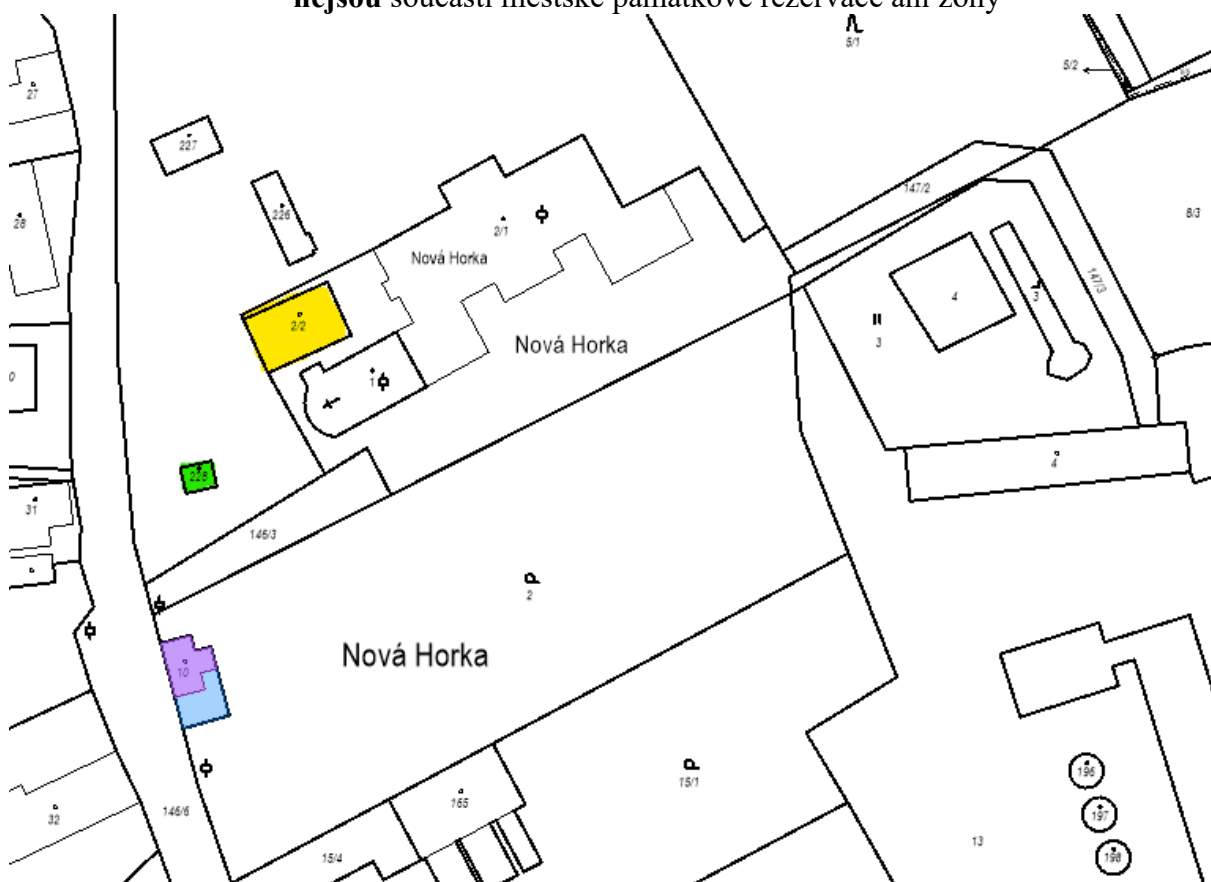

TITULNÍ LIST

- Věc:** standardní stavebněhistorický průzkum **ledovny, márnice a vrátnice** v areálu zámku ve Studénce – Nové Horce
- Místo:** Moravskoslezský kraj, dříve okres Nový Jičín, Studénka
k. ú. Nová Horka, parc. č. 10 (vrátnice), parc. č. 228 (márnice), parc. č. 2/2 (ledovna), stavby bez čp.
Nová Horka 22, 742 13 Studénka - Nová Horka
- Stupeň ochrany:** objekt nejsou samostatně zapsány v Ústředním seznamu kulturních památek ČR, objekty stojí v zámeckém parku **rejstř. č. 30840/8-1522** **nejsou** součástí městské památkové rezervace ani zóny

- Objednatel:** Muzeum Novojičínska, zastoupené PhDr. Zdeňkem Orlitou, PhD.
28. října 51/12, 74 101 Nový Jičín
- Zhotovitel:** Mgr. Lucie Augustinková, Ph.D.
gen. Píky 2917/19
Ostrava – Moravská Ostrava 702 00
metis@centrum.cz
737 97 68 84
- Autoři:** Mgr. Lucie Augustinková, Ph.D.
PaeDr. Květoslava Míčková (participace na archivní rešerši)

SHP bylo zpracováno v červnu a červenci 2022.

OBSAH

I. ÚVOD	3
II. ANOTACE	4
III. HISTORICKÝ/ARCHIVNÍ PRŮZKUM	5
IV. POPIS	22
V. DOPLŇUJÍCÍ PRŮZKUMY	23
VI. STAVEBNÍ HISTORIE	27
VII. HODNOCENÍ	30
VIII. NÁMĚTY PRO POTŘEBY PAMÁTKOVÉ PÉČE	31
IX. NÁMĚTY NA DALŠÍ PRŮZKUMY	32
X. HISTORICKÁ DOKUMENTACE	33
XI. DOKUMENTACE SOUČASNÉHO STAVU	35
XII. GRAFICKÉ VYHODNOCENÍ PRŮZKUMU	38

I. ÚVOD

Stavebněhistorický průzkum 3 objektů v areálu zámku ve Studénce – Nové Horce (ledovny, márnice a vrátnice) vznikl na objednávku správce objektu Muzea Novojičínska. SHP je naplánován jako nezbytný podklad pro další nakládání s těmito stavbami. SHP byl zadán v roce 2022 jako dílčí a na jeho zpracování bylo jen 6 týdnů.

Zámek je součástí areálu hospodářského dvora, který je starší než samotný zámek, prameny jej zmiňují již roku 1378. Nicméně barokní podoba zámku byla relativně známa a často badateli zmiňována.

Prameny k zámku a areálu jsou uloženy ve více fondech více institucí. Nejpočetněji jsou relevantní prameny zastoupeny v ZAO a jeho olomoucké pobočce.

Ikonografické prameny jsou zastoupeny pohlednicemi, fotografiemi a vedutami od 18. století, uložených v institucích i soukromých sbírkách.

Vzorky pro dendrochronologické byly datování krovových konstrukcí byly odebrány z krovu ledovny a vrátnice. Datování se nezdařilo, vzorky měly málo letokruhů.

Všechny prostory dochované stavby byly v době zpracovávání SHP přístupné. V areálu však předpokládáme další suterénní prostory.

Při práci byla uplatněna současná doporučená metodika pro stavebněhistorický průzkum¹ vydaná NPÚ v Praze v roce 2015, nálezové situace jsou dokumentovány v souladu s metodikou doporučenou pro operativní dokumentaci historických staveb.²

Pro vyhodnocení stavebního vývoje bylo použito zaměření vrátnice poskytnuté MNJ. Zaměření ledovny a márnice zpracovala H. Pačlová v rámci SHP.

V průběhu provádění SHP byla pořizována rozsáhlá fotodokumentace zhotovená digitální cestou uložená ve formátu JPG.

Poděkování za laskavou pomoc při zpracovávání stavebněhistorického průzkumu náleží celé řadě lidí. Pracovníci Soka NJ a ZAO pomohli zorientovat se v dochovaném materiálu k dějinám zámku. Historické pohlednice poskytl sběratel František Holub. Poděkování za doplnění informací o Nové Horce náleží rovněž sestře Janě z kongregace Milosrdných sester sv. Kříže.

Závěry dílčího SHP poskytují jako monografický materiál o stavebním vývoji 3 budov a skýtá majitelům náměty pro další nakládání s objekty a péči o ně, a slouží ke zvětšení povědomí o areálu.

Práce je duševním vlastnictvím autorů. Výsledky stavebněhistorického průzkumu slouží jako podklad pro stavební obnovu budovy. Autorská práva k publikaci si ponechávají autoři stavebně historického průzkumu. Investor není oprávněn výsledky průzkumu sám publikovat ani poskytnout k opublikování třetí osobě.

---

¹BERÁNEK, J. - MACEK, P. (edd.) : Metodika stavebněhistorického průzkumu. Praha 2015.

²BLÁHA, J. – JESENSKÝ, V. – MACEK, P. – RAZÍM, V. – SOMMER, J. - VESELÝ, J.: Operativní průzkum a dokumentace historických staveb. Praha 2005.

II. ANOTACE

Předložený SHP byl zadán pro 3 objekty (ledovna, márnice a vrátnice) v zámeckém parku u zámku v Nové Horece.

Nejstarším ze jmenovaných objektů je **ledovna**, jejíž suterénní prostory s kamennými klenbami pocházejí z renesance, snad ze 16. století. Jakému účelu původně sloužily, není jasné. Teprve v baroku musela být zbudována nadzemní část ledovny. A tehdy byla podle všeho budova využívána jako ledovna. Jihovýchodní suterén této ledovny je Z této etapy se zachovalo kromě 2 suterénních prostor i základní komunikační schéma. Patrně ve 2. třetině 19. století byl dozděn nadzemní prostor dnešní severní části ledovny. Na přelomu 50. A 60. let 20. století byla nadzemní část lednice dobudována do dnešní podoby včetně ploché a pultové střechy. V 21. Století dostala lednice plastová okna.

Jednoprostorová **márnice** byla podle narativních pramenů vybudována na přelomu 40. a 50. let 20. století.

Vrátnice při jihozápadní bráně pochází nejspíš z 1. poloviny 19. století a byla novodobě dostavěna na severovýchodní straně.

III. HISTORICKÝ/ARCHIVNÍ PRŮZKUM

PANSTVÍ A OBEC NOVÁ HORKA

Ves byla poprvé připomínána v roce **1374/75** jako *Neuhibl* (*Nevihubel*). V pramenu se píše *tota villa Nevshibel*.³ Byla lénem olomouckého biskupství a později patřila ke **štramberskému panství** pánů z Kravař. Od 2. poloviny 16. století měli Novou Horku Sedlničtí z Choltic. Dva šlechtici tohoto rodu Jan a Zikmund jsou pochováni v kostele v Bartošovicích.

Největšího rozkvětu dosáhla Nová Horka za hrabat Vetterů von der Lilie. V 18. století patřily k Nové Horce vesnice Albrechtický, Harty, Kateřinice, Mošnov, Mošnovce (Mošnúvek), Skorotín a Stikovec. Později některé vesnice odpadly a přibýly Trnávka a Manská Sedlnice.

Po třicetileté válce byla **Nová Horka přifařena do Sedlnice**. V roce 1864 byla zřízena samostatná fara v Albrechtických, kde má na hřbitově rodina Vetterů svou rodinnou hrobku.⁴

Nová Horka připadla po roce 1850 do soudního okresu Příbor a po roce 1949 k soudnímu okresu nový Jičín. Samostatní obec Nová Horka byla v letech 1895–1924 součástí okresu Nový Jičín.

Obec byla po roce 1850 osadou obce Albrechtický. V letech byla 1876–1924 samostatnou obcí s vlastním obecním úřadem. Od roku 1924 byla znovu osadou Albrechtíček, s nimiž byla v roce 1930 sloučena. Po integraci Albrechtíček ke Studénce v roce 1976 se Nová Horka stala součástí města Studénka.⁵

V roce 1990 byly dezintegrovány Albrechtický i s katastrálním územím Nová Horka.⁶

LEDOVNA, MÁRNICE A VRÁTNICE V KONTEXTU VÝVOJE AREÁLU ZÁMKU V NOVÉ HORCE

Tvrz je prameny zmíněna až v 16. století, **hospodářský dvůr v Nové Horce** už ve středověku. Nejstarší písemný pramen o vsi Nová Horka obsahuje v roce **1378** také větu o dvoře.⁷ Pro stavební vývoj staré ledovny jsou relevantní zmínky o hospodářském dvoře obecně a samozřejmě rovněž o pivovaru, který potřebuje ledovnu jako součást ležáckých sklepů. Další majetkoprávní změny a další relevantní fakta jsou uvedena v SHP 2. NP a 3. NP zámku v Nové Horce.⁸

První výslovná zmínka o tvrzi pochází z roku **1561**, kdy Hanuš Haugwitz z Biskupic a

³ Karl LECHNER (ed.), Die ältesten Belehnungs und Lehensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz. Brünn 1902, S: 55.

⁴ DVORSKÝ, F. (ed.), Vlastivěda moravská. Místopis Moravy II. Příborský okres. Brno 1917, s. 232 – 238.

⁵ Karel CHOBOT (ed.), Okres Nový Jičín. Místopis obcí. 2. Svazek. Nový Jičín 1998, s. 154 – 155.

⁶ KUČA, K., *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha 2008. Díl VII Str – U, s. 168 – 174.

⁷ Karl LECHNER (ed.), Die ältesten Belehnungs und Lehensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz. Brünn 1902, S: 55.

⁸ Lucie AUGUSTINKOVÁ, Zámek ve Studénce - Nové Horce. Dílčí SHP 2. NP a 3: NP. Ostrava 2022. Nepublikovaný materiál uložený ve spisovně MNJ.

Anna Marie Cetryšová z Kynšperka postoupili *tvrz a dvůr Nellhybli* Herbortu z Fulštejna.⁹

Další relevantní zmínky jsou obsaženy v urbář z roku **1628**,¹⁰ který vznikl pravděpodobně po smrti Alžběty Kateřiny rozené Sedlnické z Choltic, podruhé provdané za Karla Zdeňka Žampacha z Potštejna, když se projednávalo její dědictví.¹¹ V urbáři jsou údaje o zámku, o pivovaru s palírnou i o hospodářských dvorech. Turek uvádí, že ves Nová Horka tehdy neexistovala, u zámku byl pouze dvůr, pivovar s palírnou a krčma. Pasáže týkající se panského sídla v podstatě opakují zápis z důchodních register z roku 1605 s tím, že sídlo je výslovně označeno jako zámek. *Das Schloss Neuhibel ist von Stein, von Holz gebaut, in welche etliche reine Zimmer, Kammer, Gewölber, zwei Keller, ein Schüttboden, auf das Schloss wird geschlagen, wie braulichen 500 Fr. Sowie ein Maierhof, samt aller zur Wirtschaft gehörigen Scheuern, Schoppen, Schaffsstallen...so von im Gutter nachstehende Orte ....gesamt acht Malder mehr oder nigerwe, über Sommer Gersten, Haaber...??? zehn Malder...*¹²

Pivovar byl znovu zmíněn 11. 5. 1671, kdy přijal Ferdinand Fortunat Vetter von der Lilie od olomouckého biskupa Karla Novou Horku v léno. **1671.**

Já, Ferdinand Fortunat Vetter, hrabě z Lilie, přiznawam timto registrem, že jsem od Jeho Milosti, pana Carla, biskupa olomouckého, jakožto pána mého lenního, 11. Mai statek manský, twrz a wes Neuhibl, s mlynem, krczmú, piwowarem i s platy stálými, robotami powinnými, haji, chrastinami, vrbínami..., w leno přijal.

*Na zamku v Kromierzirzi, 11. Mai 1671*¹³

Velmi podstatným pramenem z roku **1719** je **inventář Ferdinanda Vettera**.¹⁴ V inventáři jsou zmíněny části pivovaru - ledovna (*Eiserne Keller*), měděný kotel a další pivovarnické náčiní.

1719

Eiserne Keller

Kupferne Bräupfannen

Zwei grosse samt Bräugeschirr

Im Brandweinhaus

Kupfener Brandweinkessel samt der Hütte

Kühlwanne mit Röhren

---

⁹ ZAO pobočka Olomouc, fond Lenní dvůr Kroměříž, č. pom. 1348, Knihy lenního soudu 1516 – 1565, úřední kniha, č. ukl. jedn. 421, fol. 72.

¹⁰ ZA Opava, pobočka Olomouc, fond Metropolitní kapitula Olomouc. Inv. Č. 5330. Citováno podle ŘEZNÍČEK, J., Moravské a slezské urbáře po 1372 / před 1407–1771 (1848). Praha 2002, s. 202.

¹¹ TUREK A., Panství Nová Horka roku 1628. VSONJ XV 1975, s. 55 – 59.

¹² ZA v Opavě, pobočka Olomouc, fond Metropolitní kapitula Olomouc, inv. č. 5330, sign. M 41/1 „Registratur Verzeichnüß der Erbzünßen bei dem LehenGutt Neuhibel, auß dem Böhemischen von Ao 1628 überschreiben“

¹³ ZAO pobočka Olomouc, fond Lenní dvůr Kroměříž, Nová Horka, inv. č. 9012 – 9016, sign. R I b 2/1 – 5, č. kart. 580.

¹⁴ ZA Opava, pobočka Olomouc, Fond Lenní dvůr v Kroměříži, Nová Horka, inv. č. 9274, sign. I/2, č. kart. 597 (Inventarium, welches über die nach Weyl. den hoch und wohlgebohrnen Herren Ferdinand Fortunat Vättergraffen von d Lilien, Herren auf dem Lehen Neuhibel und Sykowetz) Wetter Ferdinand Graf, Lehnträger auf Neuhibel und Sykowetz, Inventarium Neuhybel, Fasc. I, N. 2.

Z roku **1728** pochází další inventář.¹⁵ Mezi jiným je tu zmíněno vybavení sklepa a rybníků.
Inventarium 1728

Im Gewölbe beim Keller

Lange und hohe Kasten 3

Alter Trügel 1

Alte lange und schmale Tafel 1

Alter mittermässiger Waschtrog 1

Grosser Brotkasten 1

Item kleiner 1

Ein hölzerner Stampf

Item Klammer 1

Krautscharb, ein mit Messer und die andere ohne Messer 2

In oberem Teich

Mit ausgesetzten Karpfen von 3 jährlichem Brut 80 St.

In Richter Teich

Grosse Bruch Karpfen 57 Stück

Mittlere 45 Stück

Kleinere 15 Stück

Höchten 34 Stück

Das Strich Teichtel besetzt mit 45 Stück

Ein Engelwaldes Strich Teichtel besetzt 40

Im Feld zu Engelwald wird 3 StrichTeichtel besetzt wird mit 1 Schock

Im Mühlteichel befindet sich 1 jährl. Strich

Bei Sikoretz Teichtel angesetzt mit Karpfen 57 Schock

Und mit Schleien 4 Schock

In Binnen angenommen 91

Neuhübel

Podpisy

Syn Bernarda Adama **Karel Josef Franz hrabě Vetter von der Lilie (10. 12. 1719 – 27. 8. 1792)** se 12: 8. 1740 oženil s **Marií Ludovikou hraběnkou Orlíkovou z Laziska** (29. 7. 1722 – 20. 1. 1802). V roce **1742** se stal držitelem lenního statku Nová Horka.¹⁶ V letech 1760 – 1770 byl lenním hofrychtěrem olomouckého biskupství. Karel Josef Vetter v roce **1762** přikoupil **Kateřinice**. Janáček zmiňuje na jeho panství zámek, mlýn, pivovar, dvůr a palírnu. Janáček dále uvádí, že záhy po převzetí panství **zámek (který dřevěný byl) a dvůr vyhořel**. Karel Josef areál přebudoval.¹⁷

K zámku v Nové Horce a jeho areálu uvádí řadu drobností ve své kronice Vincenc

---

¹⁵ ZAO pobočka Olomouc, Fond Lenní dvůr v Kroměříži, Nová Horka, inv. č. 9017 – 9022, sign. R 1/ 6, 3/1 – 5, č. kart. 580.

¹⁶ Karel MÜLLER – Radek POLÁCH – Jaroslav ZEŽULČÍK, Kamenné svědectví minulosti / Heraldické památky Novojičinska. Nový Jičín, Praha 2008, s. 80 – 81.

¹⁷ Vincenc JANÁČEK, Pamětní kniha rodiny Janáčkovy jakož i kronika školy, kostel, fary a obce Albrechtic. Albrechticky 2011, a. 96, 97. K vydání připravil Milan Myška.

Janáček.¹⁸ Zapsal mimo jiné zážitky svého otce Jiřího Janáčka (1778 - 1848). Kapitola *Jak Jiřík Janáček hodnou facku dostal a v nebezpečnosti života byl* líčí půvabnou obrozenou češtinou okolnosti **pádu Jiřího Janáčka do ledovny** u zámku. Kapitola samotná datovaná není, ale odehrává se mezi dalšími relevantními událostmi z let 1829 – 1833.

Za starých časů byly v Nelhubli velké ovocné zahrady, které když se ovoc urodilo, pronajmuté byly. Jiří Janáček, jenž velmi veliký milovník ovoce byl, pronajmul si jednoho roku zahradu pod ledovnou ještě se třema sousedy. Tu když ovoc dozrávala, museli tam stráž držeti. Udělali si tam uprostřed „budu“, v noci udržovali při ní oheň a každý musel dle pořádku za hodinu zahradu kolem obejít a po něm zas jiný. Při tom obchodu musel každý občas zakřiknouti: „Los“, to jest: „Nech!“ Když Janáček zahradu obcházel, zakřikl taky: „los“, a tu v okamžení obdržel takovou facku (políček), že mu krev z úst a nosa vystříkla. To byl zloděj, který v tom místě za křibem stál a jemu za ten „los“ facku vlepil. Později nešel již každý různě, ale vždycky dva spolem.

Při jiném takovém obchodu vstoupil na ledovnu, která žádné střechy neměla a jen jakémsi latím pokryta byla, aby odtamtud lépe slyšeti mohl. Ale ó hrůza! Když na to latí vstoupil, tu se ono pod ním prolomilo a on měl do hlubiny asi 12 sáhů hluboké padnouti. Naštěstí ale hned ruce roztáhl, a tak se vznášel nad touto hlubinu, visíc mezi životem a smrtí. Tu začal křičeti, o pomoc volati, ale žaden ho neslyšel. Posléze to těm mužům předce divno bylo, že rektor nepřichází, a tu zaslechli jeho hlas. Tu běželi v tu stranu a našli ho tam právě v tom okamžení, když mu již všechna síla v rukách docházela. Honem donesli žebřík, položili ho na to latí a vysvobodili ho. Ještě několik minut později a byl by d té hrozné hlubiny spadl.

Z téhož roku (1834) pochází i další **inventář**.¹⁹ V inventáři jsou kromě sladovny, o níž víme, že ležela západně od zámku, zmiňovány další drobné stavby, které mohou souviset se zkoumanými objekty, jejichž účel se mohl měnit.

Beschreibung Neuhübel

Das Bräu samt...Malzhaus, deren Brauenwohnung mit allen Werkseinrichtungsstücken, worauf sich an Schüttboden befindet.

Das Brandweinhaus mit der nötigen Einrichtung und einer Mastalle, welches samt den dabei befindlichen Inventarstücken aller Art im Jahr 1809 unter 18. Jänner bei öffentlicher Versteigerung an den meist bietenden Jacob Mendel mit lehensherrlichem Consens...veraussertes Lehensschankshaus emphytautisch übererkauft wurde.

Ein obrigkeitliches Lehenschankhaus.

Eine mit zwei Gängen Mahlmühle sub N. 10.

Das obrigkeitliche Binderhaus und Gärtnerwohnung in einem schlechten Baustand.

Die grösserlich erbaute in einem Wohnzimmer und Kammer bestehende Badunterwohnung..

I) Die aus 2 Zimmern und 2 Kammern versehene Jägerwohnung, welche derzeit zur Bewohnung des bestehenden Schlosskaplans gewidmet ist. Dieses Gebäude ist durch die Zeit seiner Existenz für Feudal zu achten, und in Folge Protokolls von 15. October 1794, sowie jedem anderen Lehensrealität sub...feudali begriffen.

*K) Zum Vorwerk Neuhüblerhof 80 Stück Melkkühe, eine Schäferei auf 300 Stück, 1 Stall auf 20 Pferde. 6 Scheuern. 1 Schopfen und ein Schüttboden auf 3 Stockwerke mit einer Beamtes – und Hofgesindeswohnung **nebst einer Brünne in der Mitte des Hofmauers**. Von diesen Gebäuden sind der Pferdestall auf 20 Stück, der Schüttboden, die Beamtes und*

¹⁸ Vincenc JANÁČEK, Pamětní kniha rodiny Janáčkovy jakož i kronika školy, kostel, fary a obce Albrechtic. Albrechtický 2011, s. 163, 164. K vydání připravil Milan Myška.

¹⁹ ZAO pobočka Olomouc, fond Lenní dvůr v Kroměříži, inv. č. 9065 9071, R I b 12, 1 – 5, kart. č. 581

Gesindwohnung in einem ziemlich guten, die Scheuer in einem mittelmässigen und die Rindeinstallungen in einem sehr schlechten Bauständen. Der Schaffstall ist unter der gegenwärtigen Administration und lehensherrlichen Registration (?) auf 30 Klaftern verlängert, ganz solid und zweckmässig mit dem alten Stall überbauet worden,...derzeit 600 Stück und befindet sich in einem sehr guten Baustand.

l) Bei dem gegenwärtigen Gutsbesitzer im Jahr 1824 von ungebrannten Ziegeln mit Strohbedachung erbaute Schäfers und Drabenswohnung, die vor dem nicht bestand, und daher als alodial zu betrachten ist.

Bei Nehüblichem Meierhof

Ein Tor mit 2 Fliegeln, Eingangstüre mit Scheren, auch Stallungentüre mit Scheren und hölzernem Riegel. Im Durchfahrttor beim Gewölbe Tür mit 2 eisernem Zapfen, Einfahrtstor, Holzschoppen mit Latten, eisernen Blechen und Vorhängschloss.

Bei den Hofscheuern

Tor mit 24 eisernen Zapfen, 12 Happen, 5 Eingangstüre, 10 Scheren

Vorhängsschlösser 11

Feuerfaden 11

Pledemaschine 1

Bei Brunne

Brunnenkübel mit eisernen Raifen, Zapfengetrieb, Schwungen, Brunnenkette, Brunnentröge

Beim Wagenschoppen

Tore mit 4 Zapfen, Wirstschaftswägen mit Bretten 5, Eggen 16, Pflüge 1, Wasserwagen mit Wasserfass, Pflugradeln, Wagenblachen

Bretten

Pfluggestall

Steigleiter 1

Wiesenwasser mit Schrauben

In dem Siedkammer

Eingangstür

Siedmaschine mit 4 eisernem Zapfen

2 Ringe auf der Kaile

2 Vorschubeisen

13 Schrauben

13 Nägel

4 Gurten

1 Fusselholz, 4 St., Schrauben

Schneidrad mit 3 Messer

Schleifstein 1

Beim Pferd stall

Türe mit Scheren, Kette und hölzernem Riegel

Glasfenster mit 2 Fliegeln

Wirtschaftssattel samt Zugehör

Einbandzügel

Beim Heuschopfen

Türe mit Scheren

Vorhängsschlösser

Beim Schaafstall

Eingangstüre mit eisernem Zapfen

...

Türe auf dem Hausboden mit Scheren

Anlagketten

Türe mit Vorhangschloss 4
 Glasfenster
Bei der Eisgrube
 Tür mit Scheren und eiserner Happe
 Tür in den Keller
 Im Glaushaus
 Eingangstür mit Scheren, Haken und Rückschloss
 Beim Blumengarten
 Eingangstor mit Latten mit Scheren
 Scherer
 Säbel
 Im Brauhaus
 Eingangstor mit 2 Fliegeln
 Eingangstür mit Scheren
 Vorhaustür mit 2 Fliegeln, Hauken
 Fenster im Vorhaus
 Zimmertür im Vorhaus
 Kachelofen
 Fenster mit eisernen Gatten und hölzernen Laden
 Tür mit Scheren
 Fenster mit hölzernen Laden
 Tür mit Scheren
 Fenster mit hölzernen Laden
 Tür ins Dornhaus mit Scheren und Handschub
 Fenster 3
 Tür ins Pfarrhaus mit Scheren, Haken, Rückschloss
 Faustel (?)
 Wandloch mit Tür
 Ausgangtür im Hof
 Schrottbank
 Kachelofen 1
 Fenster mit Gatter 1
 Hofenträger 2
 Tür in den Bierkeller 1
 Fenster samt Gatten 1
 Tür ins Kellerzimmer, Haken, Schlüssel, u. ein kleines Fenster
 Fenster ins Zimmer ohne Gitter
 Tür ins Kellerszimmer
 Fenster ins Zimmer ohne Gitter
 Tür ins Malzhaus mit Scheren
 Fenster 5
 Kleinerer Weichstand
 Hintere Tür auf den Boden hinaus mit Scheren, Haken, Happen
 Eine eiserne Sporne, Rechen, Kamine, Haken, Nägeln
 Beschlagene Eimer mit Stange
 Leiter 1
 Brauhausgeschirr
 Halbe Bierfasser 45
 Ganze Eimer
 Halbe Eimer

Schrottenbutter 2
Schöpfer
Bierzupper 3
Kanne 1
Im herrschaftlichen Binderhaus
Eine Tür mit Haken, Rückschloss und Schlüssel
Tür mit Scheren, Haken
Rückschloss mit Klingen
Glasfenster 3
Fensterladen mit Scheren
Zimmertüren mit Scheren
Glasfenster 3
Fensterladen mit Scheren, Kette
Fenster im Vorhaus
Eiserne Kaminstante
Tür in die Kammer mit Scheren, Haken
Fenster samt Gitter
Fenster im Vorhaus
Eisernes Gewicht
Eiserne Kaminstante
Tür in die Geschirrkammer mit Scherge
Eisernes Gewicht von 50
Eisernes Gewicht 4
Schleifereisen 1
Raifenzieher
Kahlenschaufel 1
Pfannringe 6
Zimmertüre mit Scheren 1
Kachelofen mit einer Röhre 1
Glasfenster 2
Kammertür mit Fenster, Haken und Anlagketten
Neuer Blasbalg mit einer Röhre
4 paar Schlossbänken, eine Stange u. Zapfen
1 Ring und 6 Schrauben

Bei der Schlosscapelle
Zweiffliegliches Lattentor mit 2 Halsbügeln
In Schreibens, Drabens –und Schafferswohnung
Braunglasierter Kachelofen 1
Glasfenster 2
Fensterladen 2

In Schreibenswohnung
Zimmertür mit Scheren, Hacken und Rückschloss
Glasfenster 2
Fensterladen 2

In Schäferswohnung
Zimmertür mit Scheren 1
Glasfenster 2

Braunglasierter Kachelofen 1

Fensterladen 1

Ausgangstür mit Scheren, Hacken, u. eisernem Fall u. hölzernem Vorschubriegel 1

Tür in die Kammer, mit Scheren, Hacken, Rückschloss u. hölzernem Vorschubriegel 1

Tür in die Kammer mit Scheren, Hacken, Rückschloss samt einem Handschub 1

Glasfenster 1

Bei der Schmiede

Haustür mit Scheren

Anboss

Grosse Nagellade

Eisenblech mit Schiere

Eiserne Stangenschrauber 2

Eiserne grosse Nagellade

Eiserne kleine Nagellade

Schraubstock 1

Starker Hammer

Kleinerer Hammer

Beim Engelswalder Hof

In Drabenswohnung

Türe mit Scheren u. eisernem Fall 1

Glasfenster 1

Brauglasierter Kachelofen

Türe in die Kuhstallungen mit Scheren, Hacken

In Schafferswohnung

Haustür mit Scheren, Hacken ...

Zimmertür mit Scheren, Hacken

Fenster ins Zimmer

Bänke um den Tisch

Wasserzuber

Melkfasseln 16

Pfannleichter 1

Butterfass 2

Grasstücher 1

Grosse eiserne Beizange

Wasserkannen 2

Halbmass von Blech 1

Beim Keller

Türe mit Scheren, Hacken, Haspe

Türe in den Milchkeller mit Scheren, Hacken u. altem Rückschloss

In Pachterswohnung

Tür mit Scheren, Hacken und Rückschloss

Glasfenster 2

Eichener...

Tür in die Brennerei mit Hacken

Wasserkannen 2

Schoppen 1

Wasserschoppen 2

Brunnregner (?) 1

Im Schloss, jetzt Schüttboden
Im ersten Zimmer Tür mit Scheren, Hacken, französischem Rückschloss, Schlüssel und Knopf
1
Braun glasierter Ofen
Im 2. Zimmer
Tür mit Scheren, Hacken, französischem Rückschloss, Schlüssel und Knopf 1
Glasfenster in 1. Etage 10
Eingemauerte Fensterrahmen 6
Doppelfenster 1
Tür mit Scheren, Hacken, Anlagkette, Vorhängschloss
...Achtel, Maas..
Getreidefächer
....Getreideblasmühle
Steinkohlen Eimer mit zwe Bügeln
Rohr...
In Controlors Wohnung
Zimmertür mit verziertem Schloss, Scheren und Hacken
Glasfenster 2
Kachelofen 1
Doppelfenster 3
Im 3. Zimmer
Glasfenster 1
Erste Tür in Abtritt mit Scheren
Kachelofen mit Röhre
Zweite Tür mit Scheren, Hacken und Drückschloss
Türe ins Vorhaus aus dem Zimmer

Zámek vyhořel v roce **1856**.²⁰ Zda se požár dotkl sledovaných budov, není jasné.

Okresní charita v Ostravě II sděluje v říjnu **1947** SPÚ v Brně, že objekt zámku je již využíván pro chronicky nemocné staré lidi a bude nutno co nejdříve provést potřebné stavební opravy; konkrétně uvádí opravu kanalizace, střešní krytiny, vybavení koupelnami a toaletami, zřízení nové kuchyně a komínového tělesa a osazení podle původních oken již provedených nových oken do podkrovních vikýřů, aby se dalo využít i podkroví.²¹

Od roku **1947** provozovala zámek **Česká katolická charita**. Provoz zde od 3. 12. 1947 zajišťovaly **řeholnice kongregace milosrdných sester sv. Františka** od Blahoslavené P. Marie ustavičné pomoci. V Nové Horce ošetřovaly 60 nevyléčitelně nemocných pacientů.²²

Ústav spravovala **Česká katolická charita**. Jako personál zde byly řádové sestry sv. Františka. Později byly vystřídány **sestrami kongregace Svatého kříže**²³ (Congregatio Sororum Misericordiae a Santa Cruce III. Ordinis S. Francisci),²⁴ zkráceně **sestrami křížovými**.

V listopadu **1951** žádá Okresní charita v Ostravě II SPÚ v Brně souhlas s likvidací

²⁰ SPURNÝ, František (ed.), Hrad, zámek a tvrz v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha 1983, s. 164, 165. Díl II. Severní Morava.

²¹ NPÚ ÚOP Brno, Starý archiv, přípis čj. 5969, 22.10.1947.

²² MORAVEC, K., Nevěsty Kristovy v Ústavu sociální péče Nová Horka, POODŘÍ X, 2007, č. 1, s. 25 – 33.

²³ Kolektiv autorů, Zámek Nová Horka. Studénka 2012, s. 8.

²⁴ FOLTÝN, D. a kol., Encyklopedie Moravských a Slezských klášterů. Praha 2005, s. 96 – 97.

staré kamenné studny - ledovny, hluboké cca 5 m s nadstavbou smíšeným zdivem o rozměrech 5 x 5 m, s taškovou střechou. Uvádí, že v poslední době nadstavba chátrá, zdivo se rozpadá a následkem dešťů se jedna strana zhroutila. Navrhuje se zboření nadstavby a zasypání studny vzniklým rumoviskem.²⁵

V roce 1950 – 51 docházelo k velkým přesunům řeholníků. V roce 1950 křížové sestry centralizovány v klášteře v Bohosudově. Dne **8. 8. 1957 byly milosrdné sestry sv. Františka v Nové Horce vystřídány sestrami křížovými**. Sestry sv. Františka byly přeloženy do Zapařovacího ústavu Charity v Ostravě – Přívoze. Křížové sestry přišly do Nové Horky z nemocnic v Ostravě. **První představenou** se v Nové Horce stala sestra **Zikmunda Vodičková** (1967 - 65).²⁶

Při projednávání **návrhu odstranění studny** v roce **1951** je doložen popis části areálu: *Býv. ledovna při okraji zám. parku: kamenem vyzděná šachta s nadezdívkou, krytá sedlovou střechou (falcovka), užitková stavba zčásti pobořená.*

Zámecký park, pův. francouzského stylu, je obehnan zídka na východní straně (při silnici a na jihu). Při JV části parku barokní sýpka zastřešena lepenkou. Nad jednoduchým obdélným vchodem prohýbaná římsa.

Na pilířích brány do parku (při silnici) dekorativní kamenné vázy s putti. Na jižní zídce střídavě váza a putti. Na pilířích brány (jižní strana) stojící alegorická figura. Zámek zvenčí sešlý, zvláště v průčelí do parku (sev. strana), potřebná oprava omítek a konzervace 4 putti na kamenném zábradlí nad loubím středního rizalitu.

Na letošní rok byla plánovaná oprava střechy zámku, odstranění houby, kterou jsou zachváceny 3 místnosti v přízemí východního křídla zámku a pořízení oplocení parku. Konzervace barokních maleb v salla terreně nebyla provedena. Pokud bylo lze zjistit při nedostatečném osvětlení, je přemalován jen střední figurální výjev na stropě...²⁷

...z památkového hlediska nemáme námitek proti zrušení a zasypání býv. ledovny v zámeckém parku....²⁸

Ke stavbě **márnice** existuje ústní svědectví **sestry Anežky Kolkové (*1935)**, která pracovala v Nové Horce ještě před svým vstupem do kláštera. Byla tu činná od ledna 1956, tedy dříve než přišly do Nového Horky křížové sestry patrně až v srpnu 1957. Sestra Anežka se vyjádřila, že *márnice tam už byla a vypadala docela nově*.²⁹

V roce **1965** se projednával záměr výstavby bytových jednotek v blízkosti zámku podmíněný odstoupením části pozemku – **býv. ovocné zahrady**, náležejícímu Domovu důchodců v Nové Horce, ve prospěch Vojenských lesů a statků v Lipníku. KSPPOP se k tomuto projektu postavilo nejprve zamítavě s odkazem na památkově chráněný areál jako celek,³⁰ následně iniciovalo možné řešení doplněné skicou...*Nová investiční výstavba vytvoří s historickou architekturou jednotný kompoziční celek po architektonické stránce tím,*

²⁵ NPÚ ÚOP Brno, Starý archiv, přípis čj.1211/51, 22.11.1951.

²⁶ MORAVEC, K., Nevěsty Kristovy v Ústavu sociální péče Nová Horka, POODŘÍ X, 2007, č. 1, s. 25 – 33.

²⁷ NPÚ ÚOP Brno, Starý archiv, přepis zápisu z prohlídky – památkového šetření na zámku Nová Horka s vedoucí řádovou sestrou Okresní charity krajské úřadovny v Ostravě, 27.11.1951.

²⁸ NPÚ ÚOP Brno, Starý archiv, koncept přípisu SPÚ z 22.11.1951 čj.2392/51 ve věci Albrechtický, zámek Nová Horka, odstranění bývalé ledovny(k čj.1211/51 a 22.11.51) adresovaný Okresní charitě v Ostravě. II.

²⁹ Sdělení sestry Jany z kongregace křížových sester z Kroměříže, mail ze 7. 8. 2022.

³⁰ NPÚ ÚOP v Ostravě, spisový archiv, přípis čj.KSP/393/1965/Arbt. , 20.3.1965; čj.1965/soc/553-Dv, 5.3.1965;

že na osu středního rizalitu zámku (vstup) a osu bývalé brány, zdůrazněnou stávajícími plastikami na zděné ohradě, bude uvažován pěší přístup do areálu. Oboustranně této osy budou umístěny ...celkem dva třípodlažní bloky ...předložená kompozice předpokládá doplnění výsadbou stromů (alejí)...³¹ Toto řešení označil ONV v Nové Jičíně jako naprosto nevhodné a odporující hygienickým předpisům, protože by domy stály 20 m od kravína statku.³² Na jednání na místě v červnu t.r se všichni k tomuto záměru vyjádřili i zamítavě³³ KSPPOP pak vydalo souhlas k zastavovací studii dostavby bytových jednotek v Nové Horce, výkres č.3176 z října 1965.³⁴

ONV, odbor kultury Nový Jičín vydal v květnu **1989** závazné stanovisko k **opravě zámecké zdi**; SV ohradní zeď s přistavěným skleníkem měla být uvedena do původního stavu, JV zeď u přilehlé komunikace byla označena jako neopravitelná a byla stanoveno postavit zeď novou, která alespoň v koruně bude kopírovat původní stav, tj. cihelná omítaná konstrukce.³⁵

Rekonstrukce **obvodové zdi zámeckého parku** roku **1990** v délce 125 m. Bylo navrženo současnou konstrukci z cihel zbourat a postavit na jejím místě monolitickou betonovou zeď a do silnice omítnout. Zastřešení bylo navrženo z prežvových tašek.³⁶

V roce **1993** se Ústav sociální péče v Nové Horce stal samostatným právní subjektem. Zřizovatelem byl okresní úřad v Novém Jičíně.³⁷

2002,2003 Sklad nářadí – původně márnice volně stojící malá stavba mimo zámek....

2002 Budova pro technické zázemí

2002 Hospodářská budova ....

Spolu s přechodem správy z okresů na kraje v roce **2003** zanikl Okresní úřad v Novém Jičíně a novým zřizovatelem sociálního zařízení v Nové Horce se stal **Krajský úřad v Ostravě**.³⁸ 29. 6. 2007 byl ústav sociální péče pro mentálně postižené ženy s celoročním pobytem přejmenován na Zámek Nová Horka, p. o.³⁹

Členky kongregace Milosrdných sester svatého Kříže, které působily v Nové Horce od konce 50. let 20. století jako personál, postupně opouštěly Novou Horku. Poslední **křížové sestry** z Nové Horky odešly patrně v roce 2010.⁴⁰

V roce **2016** dochází ke změně užívání zámku z Ústavu sociální péče pro ženy, které byly v roce 2015 vystěhovány, na muzeum s historickými, přírodovědnými expozicemi, knihovnami ad.

V souvislosti se změnou užívání dochází roku 2016 k zahájení komplexní obnovy

³¹ NPÚ ÚOP v Ostravě, spisový archiv, vyjádření čj.KSP/688/1965/ Ki, 20.4.1965.

³² NPÚ ÚOP v Ostravě, spisový archiv, přípis ONV N.Jičín, čj.soc.351/65 – G.,17.5.1965.

³³ NPÚ ÚOP v Ostravě, spisový archiv, záznam z komisionálního jednání ze dne 7.6.1965.

³⁴ NPÚ ÚOP v Ostravě, spisový archiv, přípis čj.KSP/2246/65/Ry., 19.10.1965.

³⁵ NPÚ ÚOP v Ostravě, spisový archiv, přípis adresovaný Okresnímu ústavu sociálních služeb Nový Jičín, čj.kult.508/404/5/89 ze dne 22.5.1989.

³⁶ Stavební úřad Studénka, PD Agropodnik Nový Jičín, ing.Marek, ing.Bubík, 1:500,6/90.

³⁷ Kolektiv autorů, Zámek Nová Horka. Studénka 2012, s. 8.

³⁸ Kolektiv autorů, Zámek Nová Horka. Studénka 2012, s. 7.

³⁹ Kolektiv autorů, Zámek Nová Horka. Studénka 2012, s. 8.

⁴⁰ Ústní sdělení sestry Jany z kongregace milosrdných sester Svatého Kříže, Kroměříž.

zámeckého areálu (zámek, kaple, garáž, dílna, komunikace, chodníky, sousoší puttů s vázou) podle PD, zpracované architektem Antonínem Balšínkem, PRINEX, Odry.⁴¹

V prosinci **2017** žádá Městský úřad Bílovec NPÚ ÚOP v Ostravě o vyjádření ke druhé etapě prací na zpřístupnění objektu zámku, kde měly být provedeny stavební úpravy márnice, hospodářské budovy, rekonstrukce bočního venkovního schodiště, rekultivace chodby ve 2.NP zámku, rekultivace parteru před zámkem a osvětlení zámecké kaple.⁴²

V **březnu 2019** byly zahájeny projekční práce k sanaci vlhkého zdiva zámecké zídky, prováděné fa. Atris,s.r.o., Ostrava, 06/2019. K opravě jižní ohradní zdi areálu vč. železné brány (1. část), vypracoval návrh ing. Ladislav Zahradníček, návrh sanačních opatření zpracoval ing. Petr Geršl, 03/2019, restaurování sochařské výzdoby ohradní zdi a vstupní navrhl brány MgA Jakub Gajda, PhD, akad. sochař a restaurátor, 06/2019.⁴³

V **září 2020** bylo přízemí zámku otevřeno veřejnosti k prohlídkám.⁴⁴

V **říjnu 2020** žádá Městský úřad Bílovec, obor. životního prostředí a územ. plánu NPÚ ÚOP v Ostravě o vyjádření k obnově jižní a západní ohradní zdi areálu.⁴⁵ NPÚ ve vyjádření rozvádí popis zamýšlených prací: ....*Betonová část ohradní zdi: ze zdi budou odstraněny cementové omítky po obou stranách, zeď bude celoplošně opravena tenkovrstvou minerální vápenocementovou štukovou omítkou v tl. do 5 cm. Následně bude proveden nátěr omítky prodyšnou fasádní barvou na bázi silikátů nebo vysoce prodyšných silikonů...koruna zídky bude sanována nebo vyměněna. Cihelná zídka podél silnice: budou odstraněny zavlhlé omítky spáry vyškrábány cca 2cm do hloubky, těsně nad terénem bude provedena horizontální injektáž...Omítky budou vyspraveny a celoplošně přestukovány vápenným štukem s obsahem přírodního pucolánu, fasádní barva bude prodyšná na bázi silikátů. Koruna zídky bude sanována nebo vyměněna.*⁴⁶ Stejný postup byl stanoven pro cihelnou zídku příčnou.

---

⁴¹ NPÚ ÚOP v Ostravě, spisový archiv, přípis čj.NPU-381/69280/2016, 15.9.2016; MBC/25783/16/ŽP/Fab 2644/2016/3, 20.9.2016.

⁴² NPÚ ÚOP v Ostravě, spisový archiv, přípis čj. MBC/3350/17/ŽP/Fab 3921/2017,7.12.2017.

⁴³ NPÚ ÚOP v Ostravě, spisový archiv, přípis čj. MBC/33582/19/ŽP/Fab 602/2019, 9.12.2019.

⁴⁴ KNÁPEK, Aleš, Zpřístupnění zámku Nová Horka pro veřejnost. Vlastivědný sborník Novojičína 70, 2020, s. 133 – 134.

⁴⁵ NPÚ ÚOP v Ostravě, spisový archiv, přípis čj.MBC/25557/20/ŽP/Fab 689/2020, 15.10.2020.

⁴⁶ NPÚ ÚOP v Ostravě, spisový archiv,přípis čj. NPÚ-381/81686/2020, 29.10.2020.

Držitelé a majitelé tvrze a zámku Nová Horka

Před 1374	Peczo de Wart
1374	Vok z Kravař
1411	Lacek I z Kravař
1434	Jan Puklice z Pozořic
1435 – 1437	Vilém Puklice z Pozořic
1437 – 1440	Jindřich Černohorský z Boskovic
1440 - 1467	Boček Puklice z Pozořic
1468 – 1470	Burian Puklic z Pozořic
1471 – 1476	Jindřich Černohorský z Boskovic
1476 – 1478	Dobeš, Beneš a Tas Černohorští z Boskovic
1478 – 1493	Beneš z Hustopeč
1523 – 1532	Bernard ml. ze Žerotína
1532	Viktorin ze Žerotína
Od 1536	Bedřich ze Žerotína
Do 1554	Anna Marie Cetřysová z Kynšperka
1554 – 1561	Hanuš Hagvic z Biskupic
1561 – 1563	Bedřich Herbort z Fulštejna
1563 – 1568	Karel Herbort z Fulštejna
1570 – 1579	Bernard Petřvaldský z Petřvaldu
1579 – 1588	Václav Sedlnický z Choltic
1588 – 1602	Zikmund Starší Sedlnický z Choltic
1602	Albrecht a Bernard Sedlničtí z Choltic
1603 – 1607	Albrecht Sedlnický z Choltic
1607	Anna Podstatská z Prusinovic
1620 – 1639	Alžběta Kateřina Sedlnická z Choltic a Jan Bruntálský z Vrbna
1539	Karel Zdeněk Žampach z Potštejna
Do 1643	Jan Starší Bruntálský z Vrbna
1643 – 1658	Michael Ferdinand hrabě Althan
1660 – 1671	Jan Baltasar Vetter von der Lilie (†1661)
a Albrecht Bedřich Vetter von der Lilie	
1671 – 1711	Ferdinand Fortunat Vetter von der Lilie
1711 – 1742	Karel František Vetter von der Lilie
1742 – 1792	Karel Josef hrabě Vetter von der Lilie
1792 - 1826	Josef Vetter von der Lilie (1741 – 8. 11. 1826).
1770 – 1856	František Vetter von der Lilie
1856 – 1913	Felix Vetter von der Lilie
1913 – 1945	Mořic Josef Marie Vetter von der Lilie
1947 –	Okresní katolická charita v Moravské Ostravě
- 2003	Okresní úřad Nový Jičín
2003 -	Moravskoslezský kraj

III.2 SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

PÍSEMNÉ PRAMENY

Zemský archiv Opava

Fond Velkostatek Nová Horka

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc

Fond Lenní dvůr Kroměříž

Fond Metropolitní kapitula Olomouc

Státní okresní archiv Nový Jičín

Fond Farní úřad Albrechtický

Österreichisches Staatsarchiv, Wien, Abteilung Haus-, Hof- und Staatsarchiv

Bestand Partezettelsammlung.

Katastrální úřad pro Moravu a Slezsko, Katastrální pracoviště Brno-venkov

Moravské zemské desky, vložka č. 132 B

Katastrální úřad pro Moravu a Slezsko, katastrální pracoviště Nový Jičín

Pozemková kniha Nové Horky, knihovni vložka č.

Národní památkový ústav, ú.o.p. v Ostravě

Sbírka příloh - Složka k zámku v Nové Horce

Národní památkový ústav, ú.o.p. v Brně, starý spisový archiv

Složka k Nové Horce

Městský úřad Studénka, spisovna stavebního odboru

Soubor dokumentace k zámku Nová Horka

Muzeum Novojičínska

Soubor dokumentace k zámku

Ostravské muzeum

Soubod dokumentace k zámku Nová Horka

Soukromá sbírka Pavla a Heleny Vlašicových, Příbor

Účetní kniha Friedricha Karlsedera, 1911

HISTORICKÉ MAPY A KATASTRÁLNÍ MAPY

Moravský zemská knihovna

Mollova sbírka

Moravský zemský archiv

Fond Sběrka indikačních skic

Ústřední archiv zeměměřictví a katastru Praha
Katastrální mapy

Státní okresní archiv Nový Jičín
fond Sběrka map a plánů
fond Okresní úřad Nový Jičín

soukromá sbírka Daniela Říčana
Mapa okresu Nový Jičín, 1894, upraveno 1914

HISTORICKÉ PLÁNY

Státní okresní archiv Nový Jičín
Fond Archiv města Příbora

Muzeum Novojičínska
Historické plány

Národní památkový ústav, ú.o.p. v Ostravě
Historické plány

Městský úřad Studénka, spisovna stavebního odboru
Soubor plánové dokumentace

Soukromá sbírka Pavla a Heleny Vlašicových, Příbor
Plán Caspara Karlsedera

IKONOGRAFIE

Zemský archiv Opava
fond Hejtmanský úřad knížectví opavsko – krnovského

Muzeum Novojičínska
Soubor historických fotografií

soukromá sbírka Františka Holuba, Nový Jičín
historická pohlednice

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě, fotoarchiv
soubor fotografií

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně, fotoarchiv
0

kongregace milosrdných sester Svatého Kříže, Kroměříž
historické fotografie

zámek Vizovice
portrét Karla Vettera von der Lilie, olej na plátně, 1792, inv. č. VI 11233.

Ostravské muzeum

edice Raimund svobodný pán von Stillfried, Burgen und Schlösser Mähren, 1888

Státní okresní archiv Nový Jičín

fond Sbírka obrazového a fotografického materiálu.

POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE

- BRETHOLZ, B., *Die Grafen Vetter von der Lilie*. Brünn s a.
- d'ELVERT, Christian Ritter, *Die Grafen Vetter von der Lilie*. Zur Mähr. Schles. Adelsgeschichte LXXXIV, *Notizen-Blatt der historisch – statistischen Section der k. k. Mähr. Schles. Gesellschaft zur Beförderung der Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde*, 1877, č. 10, S. 73 – 75.
- DAVIDOVÁ, K., Stavební úpravy zámků ve Studénce, Nové Horce a Bartošovicích v 19. Století. *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, LIV, LV, 2004, s. 125 – 141,
- DVORSKÝ, F. (ed.), *Vlastivěda moravská. Místopis Moravy II. Příborský okres*. Brno 1917, s. 232 – 238.
- CHOBOT, K. (ed.), *Okres Nový Jičín. Místopis obcí. 2. Svazek*. Nový Jičín 1998, s. 154 – 155.
- JANÁČEK, V., Pamětní kniha rodiny Janáčkovy jakož i kronika školy, kostel, fary a obce Albrechtic. Albrechtický 2011. L vydání připravil Milan Myška.
- KNÁPEK, Aleš, Zpřístupnění zámku Nová Horka pro veřejnost. *Vlastivědný sborník Novojičínska* 70, 2020, s. 133 – 134.
- Kolektiv autorů, *Zámek Nová Horka*. Studénka 2012:
- KOŽUSZNIKOVÁ, A., Zámek Nová Horka a zpřístupnění veřejnosti. *POODŘÍ*, XV, 2020, č. 1, s. 50 – 54.
- KUČA, K., *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha 2008. Díl VII Str – U, s. 168 – 174,
- MAŠEK, P., Zámecká knihovna Nová Horka. *Vlastivědný sborník Novojičínska* LXIII, 2018, s. 35 – 42.
- MORAVEC, K., Nevěsty Kristovy v Ústavu sociální péče Nová Horka, *POODŘÍ* X, 2007, č. 1, s. 25 – 33.
- MRAČANSKÁ, E., Zámecký park v Nové Horce a jeho zajímavé dřeviny. *POODŘÍ* XXI, 2018, č. 1, s. 14 – 19.
- MÜLLER, K. – POLÁCH, R. – ZEŽULČÍK, J. Kamenné svědectví minulosti / Heraldické památky Novojičínska. Nový Jičín, Praha 2008, s. 80 – 81.
- NEKUDA, V. – UNGER, J., *Hrádky a tvrze na Moravě*. Brno 1981, s. 220.
- ORLITA, Z., Stará tvrz v Nové Horce. *Vlastivědný sborník Novojičínska* LXX, 2020, s. 23 – 30.
- PLAČEK, M., Hradky a zámky na Moravě a ve Slezsku. Praha 1996, s. 223 - 224.
- POLÁCH, R. – ZEŽULČÍK, J., Zámek Nová Horka. *POODŘÍ* XIX, 2016, č. 2, s. 70 – 78.
- ŘEZNÍČEK, J., *Moravské a slezské urbáře po 1372 / před 1407–1771 (1848)*. Praha 2002, s. 202.
- SEDLÁČEK, F., *Panství Nelhubel (Nová Horka)*. Kravařsko II, 1933, s. 139 – 140.
- SEHNAL, J., Z kulturně historické minulosti zámku Nová Horka u Studénky. *Vlastivědný věstník moravský* XXXVII, 1985, sešit 2, s. 171 – 178.
- SPURNÝ, František (ed.), *Hradky, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha 1983, s. 164, 165. Díl II. Severní Morava.

- STRNADEL, B., Vojenská posádka v Nové Horce za selské rebelie roku 1775. *Novojicko* č. 8, 1966, s. 5 – 7.
- TUREK A., Panství Nová Horka roku 1628. *VSONJ* XV 1975, s. 55 – 59.
- TUREK, A., Lenní statek Nová Horka na počátku 17. století. *Kravařsko* 12 1949/50, s. 56 – 65.
- ULLRICH J., Neuhübel im Jahre 1817. *Das Kuhländchen* VIII, 1927, S. 180 – 184:
- WOLNY, G., Kirchliche Topographie von Mähren. Brünn 1859. III. Band, S. 59.

IV. POPIS

SITUACE

Sledované objekty (**ledovna, márnice i vrátnice**) se nachází v zámeckém areálu, konkrétně přímo v ohrazené části zámeckého parku, západně od zámku. Všechny 3 stavby stojí ve svahu a terén klesá směrem k severu, západu a jihu, naopak stoupá směrem k severovýchodu, k zámku. Před severovýchodním průčelím ledovny, vlastně mezi ledovnou a zámkem, se nachází studna kruhového průřezu.

Zámek⁴⁷ leží v severovýchodní části **Nové Horky**, která je dnes **místní částí města Studénky**. Od jihozápadu vede k zámku příjezdová cesta. Jižně od zámku navazuje zahradní úprava a jižně od ní za ohradní zdi pastviny. Severozápadně od zámku se rozkládá krajina se zahradní úpravou. Zámek stojí na stupňovité terase v ohybu vodoteče. Terén se svažuje k jihozápadu. Terén před jihovýchodním průčelím naopak mírně roste.

Areál na jihozápadní a jihovýchodní straně vymezuje **ohradní zeď**, na obě strany uzavřená **bránou s kovovým znakem Vetterů von der Lilie**. Na pilířcích v jihovýchodní zdi stojí sochy – vázy a postavy. Před jihozápadní branou stojí **socha sv. Jana Nepomuckého** s obnoveným **znakem rodu Vetter von der Lilie**.

CHARAKTERISTIKA OBJEKTŮ

Ledovna je přízemní podsklepená stavba obdélného půdorysu severozápadně od zámku. Její zastřešení se skládá z rovné střechy a nakloněné roviny střechy pultové na západní straně. Má hladkou nečleněnou fasádu, pouze na severozápadní straně je viditelný sokl na severní části průčelí.

Márnice je drobná jednoprostorová nepodsklepená stavba se sedlovou bobrovkami krytou střechou ve svahu západně od zámku.

Vrátnice, drobná nepodsklepená stavba se sedlovou plechem krytou střechou je součástí ohradní zdi zámeckého parku.

Materiálová skladba je běžná pro stavby s delším vývojem. Obvodové zdi jsou z cihel a kamene. Stropy jsou dřevěné, stejně jako krovy. Kovu bylo použito ke stažení vrátnice a bezpochyby také pro ploché zastřešení ledovny. Z podlahových krytin obsahují budovy dřevěné parkety a vlýsky, z větší části už novější. Na ledovně se podepsaly novější úpravy především vložením plastových oken.

Komunikační schémata všech ledovny i vrátnice jsou poměrně jednoduchá. Ve vrátnici je příčná chodba, v přízemí ledovny podélná.

EXTERIÉR - ledovna

Severovýchodní průčelí ledovny je průčelím vstupním. Obsahuje dvoje dveře. Východní nároží objektu je okosené. Jihovýchodní průčelí obsahuje 3 okna a jeden vstup. Historické je okno se segmentovým záklenkem při východním nároží. Jihozápadní průčelí obsahuje jen 4 plastová okna. Severozápadní průčelí má 4 okna různých velikostí a členění, všechna s plastovými výplněmi, jedny vstupní dveře a nad vstupem dvířka do podkrovního prostoru s pultovou střechou.

---

⁴⁷ Zapsáno v ÚSKP pod rejstř. Č. 30840/8-1522. Další části areálu, jako ohradní zdi a socha sv. Jana Nepomuckého jsou sice výslovně jmenovány, ale jsou zapsány pod tímto rejstříkovým číslem.

INTERIÉR - LEDOVNA

Přízemí ledovny má 3 samostatné vstupy zvenčí, a to chodby 101, místnosti 103 a skladu 111. Jihozápadní trakt tvoří dílna 103, její zázemí 109 a nefunkční WC 104: Do chodby 102 stoupají 3 stupně. Místnost jsou plochostropé, s novodobými podlahami. V severovýchodní zdi místnosti 108 je zazděné okno.

Suterénní prostor ledovny je přístupný samostatně zvenčí dveřmi v severovýchodním průčelí. Tento suterénní prostor se zčásti rozkládá pod přízemím ledovny, **z větší části jde jihovýchodním směrem mimo nadzemní půdorys ledovny až pod nadzemní půdorys dnešního jihozápadního křídla zámku.**

Schodiště 001 je zvenčí uzavřeno novodobými dveřmi v kovových zárubních. Rameno schodů je zaklenuto segmentovou klenbou. Jednotlivé stupně jsou modelovány z cihel nastojato a jsou položeny na starší kamenné zdivo. Schodiště je dnes při severozápadní zdi. Na jihovýchodní zdi je viditelná šikmá stopa staršího schodiště a ústupek v kamenném zdivu. Při severovýchodní zdi je hlína, není jasné, zda nasypaná nebo jde o úsek terénu. Jihozápadní část schodiště má samostatnou segmentovou klenbu z cihel. V jihovýchodní zdi je okno se segmentovým záklenkem a provlékanou mříží. V jihovýchodní zdi je pravoúhlý vstup s relikty trámkové zárubně do místnosti 002. V této jihovýchodní zdi je při východním koutě okno ven se segmentovým záklenkem a výplní v dřevěném rámu. Jeho kování má kuličkové konce.

Místnost 002 o délce 7,7 m leží zcela mimo nadzemní půdorys lednice. Vstupuje se sem od severozápadu ze schodiště 001. Prostora má klenbu i obvodové zdi z lomového kamene. Lomový kámen podle všeho mladšího stáří pokrývá i podlahu. Pouze ostění vstupu i okna je modelováno z cihel. Vstup byl později zúžen další cihlovou zazdívkou. V klenbě je novodobě upravovaný větrací otvor. Na jihovýchodní straně je podle všeho novější přízdívka.

Místnost 003 je opět valené klenutá z kamene. V klenbě má větrací otvor. V jihovýchodní zdi je zúžená nika vstupu a nika okna. Klenba je v kolizi s nikou okna a okno je v kolizi se současným schodištěm.

Přístupný podkrovní prostor ledovny se nachází jen na její jihozápadní straně nad jihozápadním traktem. Na severovýchodní zdi jsou podle všeho starší interiérové a bílené omítky. Pultový krov nese jen jedna stojatá stolice se 3 sloupky a šikmo položené krokve. Klín zdiva při severovýchodní zdi není jasný.

MÁRNICE

Budova márnice má **hladká průčelí** se 2 okny s kovanou provlékanou mříží barokních forem. Fasádu zdobí na vstupním jihozápadním průčelí jen reliéf kříže na kruhovém terči. Vstupní dveře jsou dvoukřídlé dřevěné.

Jednoprostorový interiér má okosené horní hrany. Jeho horní část je vlastně půdní vestavbou. Obě okna s dřevěnými rámy mají výplně ze strukturovaného tzv. „hráškového“ skla. Vzhledem ke sklonu terénu je severovýchodní část márnice vlastně polozapuštěná. Betonovou podlahu vnitřního prostoru márnice strukturují kanálky odtokové půdorysu U, na jihozápadní straně odkanalizované podle všeho do dešťové kanalizace při západním nároží márnice.

VRÁTNICE - EXTERIÉR

Jihovýchodní průčelí (hlavní vstupní) má jedno trojdílné okno a vstup ve vpadlině. Jižní část průčelí má sokl z kamenného zdiva a nad ním upravovanou linii cihel nastojato. Porušení omítky nad tímto soklem ukazují zdivo cihlové, ze značně zvětralých cihel. Průčelí nemá vertikální ani horizontální členění. Jednokřídlé dveře jsou ve vpadině. Korunu zdiva člení přesahující zhlaví krokví.

Severovýchodní průčelí vrátnice má v přízemí 2 trojdílná okna, ve štítě jedno malé čtvercové okénko.

Jihovýchodní průčelí má dvě malá a dvě velká okna. V jižní části má opět masivnější sokl z kamene s cihlovou hranou.

Jihozápadní průčelí je průčelím uličním, ale nikoli vstupním. Má jedno obdélné okno a jedno okénko ve štítě osvětlující podkrovní prostor.

VRÁTNICE – INTERIÉR

Interiér vrátnice má příčnou chodbu 101, odkud se vstupuje do místností 102, 103, 107 a 108. V jejím stropě vede průlez do podkroví. Sociální zařízení 106 leží v místnosti 107.

V místnosti 104 pokrývají podlahu vlýsky, vlhkostí výrazně vzduté při jižním koutě.

Podkroví vrátnice je přístupné pouze průlezem z chodby 101. Krov nízké střechy je dřevěný, krokrový, v linii prahů v severní části pouze stažený kovovými táhly. Severovýchodní štít je vyzděný z Ytongů.

Jižní část podkroví má starší podlahu, z nepravidelně položených cihel. Tímto podkrovím prostorem prostupuje (jen do výšky linie střešní krytiny) komín s okosenými hranami, podle svých parametrů původně průlezný.

V. DOPLŇUJÍCÍ PRŮZKUMY

Na přelomu roku 2021 a 2022 byl zpracován **dílčí SHP zámku v Nové Horce** pro 2. NP a 3. NP.⁴⁸

Z roku **2016** pochází rovněž projekt změn v užívání stavby zámku Nová Horka od **Oldřicha Němce**.⁴⁹ Součástí projektu bylo zaměření zámecké budovy.

V roce **2020** byl firmou Zahrada Olomouc, s.r.o. zpracován **návrh úpravy okolí zámku** v Nové Horce.⁵⁰

V rámci SHP bylo realizováno **dendrochronologické datování krovů** vrátnice i krovu nesoucího pultovou střechu ledovny.⁵¹ Datování se nezdařilo, vzorky měly málo letokruhů. Krokve márnice jsou tak subtilní, že vzorky z těchto prvků nebyly odebrány. Bylo zřejmé, že nemají dost letokruhů pro datování.

Zároveň byl proveden **stavebně technický průzkum** objektů **ledovny a vrátnice**.⁵²

---

⁴⁸ Lucie AUGUSTINKOVÁ, Zámek ve Studénce – Nové Horce, 2. NP a 3. NP. Stavebněhistorick průzkum. Ostrava 2022. Nepublikovaný materiál uložený ve spisovně MNJ.

⁴⁹ Oldřich NĚMEC, Zámek Nová Horka- muzeum po veřejnost. Změna v užívání stavby. Nový Jičín 2016.

⁵⁰ Radek, PAVLAČKA, Nepublikovaný materiál uložený v archivu MNJ.

⁵¹ Tomáš KYNCL, Výzkumná zpráva o dendrochronologickém datování krovu ledovny a vrátnice v areálu zámku ve Studénce – Nové Horce. Brno 2022. Nepublikovaný materiál uložený ve spisovně MNJ.

⁵² Tereza Majstříková, Předběžný stavebně technický průzkum objektů v areálu zámku Nová Horka. Ostrava 2022. Nepublikovaný materiál uložený ve spisovně MNJ.

objednal	Lucie Augustinková	kraj / okres	Moravskoslezský / Nový Jičín	nadmořská výška	
Adresa	Gen. Píky 2918/17, Ostrava – Moravská Ostrava 702 00	Obec	Studénka - Nová Horka	zeměpisná šířka	49.6924603N
Telefon		ulice (orientační číslo)		zeměpisná délka	18.0689744E
e-mail		číslo popisné	Bez čp.	Zpracoval	Augustinková L.
datum odběru	2022	Objekt	Ledovna (č. parc. 2/2) a vrátnice (č. parc. 10)	Datoval	Kyncl T.

Číslo	způsob opravy	značka	tloušťka cm	délka cm	WK	konstrukce	popis prvku	poznámka	číslo vzorku	dřevina	počet letok. /běl	datum skácení
1 2						Krov ledovny	sloupek		Z8501	jedle	36	x
3 4						Krov ledovny	J sloupek		Z8502	jedle	35 12	x
5 6						krov vrátnice	krokev V strana		Z8503	jedle	-	-
Z85nova_horka-ledovnaAB						Z8501+02				jedle	39	x

VI. STAVEBNÍ HISTORIE

Zadáním předloženého SHP bylo řešit dějiny a stavební vývoj 3 objektů v areálu – ledovny, márnice a vrátnice. Vývoj jmenovaných objektů samozřejmě souvisí se stavebním vývojem zámku, jak byl dosud formulován v dílčím SHP 2. NP a 3.NP.⁵³

Panské sídlo v Nové Horce souvisí se zdejším **hospodářským dvorem**, prvně zmiňovaným již v roce **1378**.⁵⁴ Dvůr zmiňují rovněž další prameny z 15. a 16. století. Tvrz se velmi pravděpodobně nacházela v areálu hospodářského dvora, ale místní ani časové souvislosti známy nejsou. V prameni z roku **1561** jsou pouze zmíněny **tvrz a dvůr v Nellhybli**.

Ze sledovaných objektů je jednoznačně nejstarší **ledovna**. Míněny jsou staré části této stavby. Nejstarší partií této ledovny je dvouprostorový suterén, rozložený kolem přímého schodiště. **Jihovýchodní prostor toho suterénu leží v celém rozsahu mimo nadzemní půdorysný rozvrh ledovny**. Časové zařazení nejstarší stavební fáze ledovny je poměrně obtížné. Při současném stavu poznání je možné navrhnout **renesanční dataci do 16. století**. Tomu by odpovídaly **kamenné klenby** a také raně barokní stáří kaple (1690), pod jejíž doprovodné prostory klenutý suterén ledovny sahá.

Vstupní otvory do obou klenutých prostor ledovny jsou vyzdívané cihlami a na jihovýchodní straně 003 jsou v kolizi s klenbou. V baroku dostala stavba existující komunikační schéma a právě v baroku lze očekávat funkční úpravu na **ledovnu**, tedy prostor, kam byl v předjaří ukládán led, a tak vznikla místnost k uchovávání kazících se potravin.

Informace o podobě ledoven lze čerpat z o něco mladšího Joendlova Poučení o stavitelství pozemním,⁵⁵ v pasáži o sklepech.

Abychom nápoje, ovoce, maso atd. v létě čerstvé zachovali, a před hnitím a zasmradnutím zachránili, nakládáme led. To se nemá ve sklepě samém dít, nýbrž u sklepa má se zvláštní komora nacházeti. (lednice, lední sklep, jáma) a děrami se sklepem spojena býti, ku kterým se silné okenice dají musejí, abychom dle potřeby a vůle sklep studenější učiniti mohli a led se déle zachoval. Hlavní zřetel při tom jest, aby se led čím déle, tím lépe přes nejparnější měsíce a je – li možná až do nového ledu udržel. K docílení toho jsou tři věci nevyhnutelně potřebné, totiž: postačitelná velikost, zabránění přístupu venkovského teplého vzduchu, a odstranění vody, která se tam při rozpouštění ledu sbíhá; teplotou se totiž led dříve rozpustí, a mnohem dříve se také stráví, zůstane – li ve své vlastní rozpuštěné vodě ležeti. Lednice musí tedy vždy šestý díl sklepní prostory obnášeti, a k půlnoci ležeti, jakož i šíjí (podklepením) a silnými dvojnásobnými dveřmi dobře opatřena býti; pak se musíme častějšího zbytečného otvírání a vcházení varovati. Zdi okolo zednice musejí býti špatní vodičové tepla, taktéž podlaha a strop.

Aby se ve sklepě led a vůbec chladno déle udrželo, dělají se tam dvojnásobné zdi, tj. tak, že se k hlavním zděm přidají dovnitř až ke klenutím slabší, na 1 nebo na ½ cihly silné zdi, 3 nebo i 6'' daleko; při lednici bývá ale kromě toho prostředku ještě dobře, když podobným způsobem i klenbu dvojnásobnou uděláme.

Jak známo, zadržuje dříví, sláma, rákosí atd. co špatní vodičové teplotu, pročež se led výborně zachová, položíme – li ho na dřevěný rešt, vypažíme – li zdi prkny a vyložíme – li stěny při nakládání ledu vrstvou slámy a rákosí, a posteleme – li naložený, vodorovně na povrchu vyrovnaný led tlustě slamou a rákosím. Dřevěný rest musíme na kamenné podkladky

⁵³ Lucie AUGUSTINKOVÁ, Zámek ve Studénce – Nové Horce, 2. NP a 3. NP. Stavebněhistorický průzkum. Ostrava 2022. Nepublikovaný materiál uložený ve spisovně MNJ.

⁵⁴ Karl LECHNER (ed.), Die ältesten Belehnungs und Lehensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz. Brünn 1902, S: 55.

⁵⁵ J. P. JOENDL, Poučení o stavitelství pozemním. Praha 1840, s. 368.

položiti, aby pod ním jakási dutost zůstala, ve které by z jihnoucího napotom ledu a sněhu po kapkách se shromažďující voda do země se vtáhnouti se mohla. Žeby tu dříví hnilo, není se co strachovati, neboť jest pořád v studenu a mokru. – Na díru, jižto se led zvenku do lednice dává, musíme hned při zakládání sklepa pomyslit a po každém naložení ji zazdíti; šíje do lednice má se tu dřívím obložit, jelikož by se pouhá zeď shazováním ledu co nejdříve roztrískala.

Led se má nakládati co možná za suchého a studeného počasí, kdežto se led nerozehřívá. Dříve než se led do sklepa dáváti počne, pokryje se v lednici zem i postranice slamou, kdežto se led venku na malé kusy thuče, Uskládali musí se led hustě, aby žádných prostor nezůstalo, a když jest úplně naložen, pokryje se opět slamou, takže se potom s ničím leč se slamou stýkati nemůže. Dobře bývá, když se mezi jednotlivé vrstvy ledu (nebo i sněhu) něco soli nebo sanytru přidá, poněvadž se tak led lépe sleje a zamrzne.

Zřejmě barokního původu jsou podle všeho obvodové zdi schodiště v přízemí ledovny.

O provozu této ledovny nejsme příliš zpraveni. Vzpomínky Jiřího Janáčka, zapsané Vincencem Janáčkem, datované na počátek 30. let 19. století vy spíš napovídaly tomu, že ledovna nebyla využívána. Pak lze předpokládat dostavbu nadzemní části ledovny nejspíše ve 2. třetině 19. století.

Ledovna je zaznačena na **mapě z roku 1885** žlutou barvou jako objekt spalný.

Koncem 19. století muselo být upraveno **schodiště**, tj. přeloženo do dnešního umístění více na severovýchod. A z téže doby pochází i jediná historická **okenní výplň** ledovny při východním nároží.

Když žádal provozovatel, tedy Okresní charita, v roce 1951 o zboření objektu a zasypaní studny, byla stavba označena, jako studna – ledovna. Tehdy došlo k **dobudování nadzemních konstrukcí a přístavbě jihozápadního traktu**. Ve stavebním archivu je jako datum realizace uvedeno 1957 – 1961.

Ještě v roce 2003 měla ledovna okna s dřevěnými rámy. K jejich náhradě za okna plastová muselo dojít až ve 21. století.

MÁRNICE

Je zcela specifické, že nejmladší ze tří sledovaných objektů, **márnice**, není doložena plánovými ani písemnými prameny. Její stáří lze s jistotou pravděpodobností určit z vývojového kontextu areálu a narativních pramenů. V roce 1947 byl areál již využíván pro ubytování dlouhodobě nemocných. Je možné, že márnice byla postavena pro účely tohoto **domova na přelomu 40. A 50. let 20. století**. Tomu nasvědčují i vzpomínky sestry Anežky z kongregace křížových sester, která přišla do Nového Horky již v roce 1956 (tehdy ještě nebyl členkou řádu) a vybavila si márnici jako již existující novou budovu. Časovému zařazení márnice odpovídá ještě i vybavení stavby odtokovými kanálky. Toto zařízení bylo u místností podobného určení aktuální před rozšířením ukládání zemřelých v mrazících boxech. U márnice lze zaznamenat stavební vývoj jen v drobnostech. V roce 2002 byla projektována změna využití na sklad náradí. Krytina z **azbestocementových šablon** byla tehdy nahrazena **bobrovkami**.

VRÁTNICE

Také budova vrátnice je poprvé zaznamenána na historické mapě z roku 1885. Vzhledem k existenci průlezného komína je možné datovat starší části vrátnice na jihozápadní straně před polovinu 19. století. Na přelomu 19. A 20. století byl objekt upraven, jak je viditelné ještě z pojednání soklu z kamene a cihel.

Kdy byla zřízena severní přístavba, není zcela zřejmé. Podle Ytongových tvárnic lze usuzovat spíše na 21. Století. (Stavební dokumentace zde stejně jako k márnici není).

Od 50. let 20. století využíval Novou Horku sociální ústav, pro který byl zámek upravován. Sociální ústav byl z Nové Horky odstěhován v roce 2016 a následně byly zahájeny práce k úpravám zámku pro budoucí instalovaný objekt. Tím se mělo samozřejmě i využití dalších objektů v areálu.

VII. HODNOCENÍ

Tři stavby, které jsou předmětem předloženého SHP, charakterizuje zcela různá historická, architektonická a památková hodnota. Objekt **ledovny** je evidentně renesančního i když přesně obtížně určitelného původu a náleží k malému počtu ledoven u nás, které jsou doloženy alespoň stopami na stavbě (například Lemberk).⁵⁶ Využití objektu jako ledovny lze předpokládat v baroku, kdy dostal starší objekt nové využití. Nadzemní části této budovy jsou pak dostavované v baroku, 19. A 20. Století.

Budova **márnice** patrně z přelomu 40. A 50 let 20. Století je zajímavým dokladem jedné historické (dnes již uzavřené epochy využití zámeckého areálu). Je také zajímavým dokladem technologického řešení stavby svého druhu. Podobné márnice jsou dnes zachovány relativně často, i když už obvykle neslouží svému účelu, ale ve hřbitovních areálech nevznikaly obvykle důvody tyto drobné stavby odstraňovat.

.. **Vrátnice** je běžný typový objekt, jaké doprovázely zámecké areály v novověku. Podobných objektů je zachováno poměrně hodně (například Paskov, Šilheřovice...). Míněna je samozřejmě starší část novohorecké vrátnice.

---

⁵⁶ Pavel VLČEK, Ledovna na Lemberku, Zkrácený stavebněhistorický průzkum. Praha 2012.

VIII. NÁMĚTY PRO POTŘEBY PAMÁTKOVÉ PÉČE

HODNOTNÉ PRVKY

Suterénní prostory lednice se dvěma kamennými valenými klenbami a dalšími klenbami z cihel

Staré trasování podle všeho barokní **kanalizace areálu**

Okénko ledovny se segmentovým záklenkem historizujícího původu

ZÁVADY

Plastová okna použitá na budově ledovny jsou v areálu zámku, který se vyvinul z raně novověké tvrze, navíc na návštěvnických trasách, zcela neakceptovatelná.

Vzhled nadzemních částí **budovy lednice** se zastřešení složeným z ploché střechy a pultu příliš nekoresponduje s podobou barokního zámku s historizujícími úpravami.

NÁMĚTY

Ponechání budovy ledovny v areálu zámku v Nového Horce, či jejího parciálního odstranění je zdá se záležitostí širší odborné diskuse. Je třeba vzít v úvahu raně novověký suterén s kamennými klenbami bezpochyby renesančního původu. Ze starších stavebních fází jsou zde dochovány také některé obvodové zdi objektu a schodiště do suterénu. Vnitřní dispozice přízemí je z velké části novodobá.

Budova **márnice** se jeví jako stavba z přelomu 40. a 50. let 20. století, připomínající dnes již historickou etapu využití areálu pro domov seniorů. Její další existence v areálu je opět otázkou širší odborné debaty.

Budova **vrátnice** je mapovými podklady doložená k roku 1885. V západní části stavby jsou indicie nepřímého vytápění. Původ stojící vrátnice tedy sahá minimálně do 1. poloviny 19. století. Vrátnice byly součástí areálů aristokratických sídel. Plné odstranění budovy vrátnice se nejeví jako zcela vhodné; zase by mělo být výsledkem podrobné úvahy a komparací.

Vrátnice vykazuje viditelné **poruchy stability**. Jejich závažnost vyhodnocuje STP, kde je také navržen další postup v tomto ohledu.

Zprůchodnění systému staré kanalizace by jistě napomohlo udržitelnému fungování této části areálu.

V zámeckém areálu, zámeckém parku, který je kulturní památkou, navíc na návštěvnických trasách, není možné ponechat **plastová okna**. Výplně je třeba nahradit okny ve dřevěných rámech vhodného členění.

VIII. NÁMĚTY NA DALŠÍ PRŮZKUMY

Při zásazích do archeologických situací je nutné realizovat **archeologické výzkumy**. Archeologické nálezové situace jsou velmi pravděpodobné zvláště v okolí lednice.

U všech 3 objektů je zapotřebí zkorigovat **zákres do katastrální mapy**. Současné zobrazení vykazuje nepřesnosti.

Jižní suterén ledovny pokračuje jihovýchodním směrem za dnešní obvodové zdivo ledovny. Zasahuje tak pod doprovodné prostory kaple. Bylo by vhodné **zaměřit reálný průmět suterénu lednice do půdorysu přízemí zámku** a zjistit tak jejich vzájemný stav.

Všechny 3 sledované objekty byly napojeny na systém kanalizace patrně barokního původu. Přesněji řečeno márnice byla odkanalizována nejspíše do tohoto starého systému odvodnění. Poznání tohoto starého kanalizačního systému se jeví jako velmi vhodná cesta nejen k rozšíření poznatků o zámku ale i pro další využití pro dnešní vedení kanalizace.

IX. HISTORICKÁ DOKUMENTACE

Písemné prameny

- 1) Okresní charita v Ostravě žádá památkový ústav v Brně o svolení k odstranění studny – ledovny, 22. 11. 1951. NPÚ, ÚOP v Ostravě.

Historické mapy a katastrální mapy

- 2) Nová Horka, 1764 – 68. 1. vojenské mapování, sekce Morava, list 30.
WWW.oldmaps.geolab.cz.
- 3) Nová Horka na císařském otisku stabilního katastru, 1833. ÚAZK Praha.
- 4) Nová Horka na indikační skice ke stabilnímu katastru, 1833: MZA.
- 5) Nová Horka, katastrální mapa, 1833. Soka NJ, fond Sběrka map a plánů, inv. č. 756.
- 6) Nová Horka, katastrální mapa, 1885. Soka NJ, fond Sběrka map a plánů, inv. č. 78á.
- 7) Caspar Karlseder, situační plán se závorami v areálu zámku Nový Horka, 1876. Soka NJ. O.Ú. Nový Jičín 1850 -1938, NAD 1461, č. pom. 1229, inv. č. 396, sig. H.
- 8) Mapa okresu Nový Jičín, 1894, upraveno 1914. Soukromá sbírka Daniela Říčana, Suchdol nad Odrou.
- 9) Nová Horka, snímek pozemkové mapy, 1985. NPÚ, ÚOP v Ostravě.
- 10) Nová Horka, snímek pozemkové mapy pro úpravy ledovny, 2002. Městský úřad Studénka, spisovna stavebního úřadu.
- 11) Nová Horka, snímek pozemkové mapy pro úpravy márnice, 2002. Městský úřad Studénka, spisovna stavebního odboru.
- 12) Nová Horka, snímek pozemkové mapy, 2007. NPÚ, ÚOP v Ostravě.

Historické plány

- 13) Friedrich Karlseder, Nová Horka, kuchyně, 1911. Soka NJ, fond Archiv města Příbora, inv. č. 1905, č. 146.
- 14) Friedrich Karlseder, Nová Horka, kuchyně, 1911. Soka NJ, fond Archiv města Příbora, inv. č. 1905, č. 146.
- 15) Jaroslav Groman, úpravy ledovny, půdorys, 2002. Městský úřad Studénka, archiv stavebního odboru.
- 16) Jaroslav Groman, úpravy ledovny, řez, 2002. Městský úřad Studénka, archiv stavebního odboru.
- 17) Jaroslav Groman, úpravy ledovny, pohled severní a jižní, 2002. Městský úřad Studénka, archiv stavebního odboru.
- 18) Jaroslav Groman, úpravy ledovny, pohled východní a západní, 2002. Městský úřad Studénka, archiv stavebního odboru.
- 19) Jaroslav Groman, úpravy márnice, půdorys a řez, 2002. Městský úřad Studénka, archiv stavebního odboru.
- 20) Jaroslav Groman, úpravy márnice, pohledy, 2002. Městský úřad Studénka, archiv stavebního odboru.

Ikonografie – veduty

- 21) Plán Studénky a okolí s vyznačením zemské hranice s vedutou Nové Horky, 1737. ZAO, fond Hejtmanský úřad knížectví opavsko – krnovského, Opava, inv. č. 158, kart. 33.

- 22) Portrét Karla Vettera von der Lilie s vedutou Nové Horky, olejomalba, 1792. Zámek Vizovice, inv. č. VI 11233.
- 23) Zámek Nová Horka podle kresby F. Kledenského, tisk, 1817. Převzato z Časopisu Kuhländchen.

Ikonografie – historické pohlednice a fotografie

- 24) Nová Horka, zámek od jihu, pohlednice, asi 1910. Soukromá sbírka Františka Holuba.
- 25) Nová Horka, zámek od jihozápadu, foto, 1970. NPÚ, ÚOP v Ostravě, c. neg. A18264.
- 26) Nová Horka, zámek od severu, v pozadí ledovna, foto, 1974. NPÚ, ÚOP v Ostravě, c. neg. A40771.
- 27) Nová Horka, severozápadní průčelí, v pozadí ledovna, foto, 1974. NPÚ, ÚOP v Ostravě, c. neg. A40772.
- 28) Nová Horka, jihozápadní brána, vlevo na snímku za zdí márnice, foto, 1985. NPÚ, ÚOP v Ostravě, c. neg. A73413.
- 29) Nová Horka, jihozápadní brána, vlevo na snímku za zdí márnice, foto, 1985. NPÚ, ÚOP v Ostravě, c. neg. A73414.

X. DOKUMENTACE SOUČASNÉHO STAVU

Fotodokumentace současného stavu

Z,

- 30) Zámek Studénka – Nová Horka s areálem S budovami ledovny, márnice a vrátnice, letecké foto, 2022. MNJ.
- 31) Ledovna od východu
- 32) Ledovna, severovýchodní průčelí
- 33) Ledovna, jihovýchodní průčelí
- 34) Ledovna, jihovýchodní průčelí
- 35) Ledovna, jihovýchodní průčelí
- 36) Ledovna, jihovýchodní průčelí
- 37) Ledovna, jihozápadní průčelí
- 38) Ledovna, severozápadní průčelí
- 39) Ledovna, střecha
- 40) Ledovna, vstup v severozápadním průčelí
- 41) Ledovna, chodba 101
- 42) Ledovna, chodba 102
- 43) Ledovna, místnost 103
- 44) Ledovna, místnost 103, východní kout se schody do chodby 102
- 45) Ledovna, místnost 105
- 46) Ledovna, místnost 108
- 47) Ledovna, místnost 109
- 48) Ledovna, Schody do suterénu 001
- 49) Ledovna, schody do suterénu 001, vedle starší situace, upravená snad jako hliník
- 50) Ledovna 001, schody do suterénu jako výsledek úpravy
- 51) Ledovna 001, stopa po starších schodech do suterénu
- 52) Ledovna 001, jihovýchodní stěna se vstupem a oknem do místnosti 002
- 53) Ledovna, schody do suterénu 001, jihovýchodní strana s oknem do 002
- 54) Ledovna, schody do suterénu 001, vstup do 003
- 55) Ledovna, suterén 001, zaklenutí cihlovou segmentovou klenbou
- 56) Ledovna 001, upravené schody do suterénu
- 57) Ledovna 001, východní kout s oknem se segmentovým záklenkem
- 58) Ledovna, schody do suterénu 001, okno do 003
- 59) Ledovna, schody 001, jihovýchodní strana
- 60) Ledovna, klenutá prostora 002, jihozápadní strana
- 61) Ledovna 002, severní kout
- 62) Ledovna 002, jihovýchodní strana
- 63) Ledovna, klenba 002, upravený větrací otvor
- 64) Ledovna, místnost 003
- 65) Ledovna Místnost 003, upravený vstup
- 66) Ledovna, podkroví pultové části střechy
- 67) Ledovna, podkroví pultové části střechy
- 68) Ledovna, podkroví pultové části střechy
- 69) Ledovna, podkroví pultové části střechy
- 70) Ledovna, podkroví pultové části střechy
- 71) Ledovna, podkroví pultové části střechy
- 72) Márnice od jihozápadu

- 73) Márnice, jihozápadní vstupní průčelí
- 74) Márnice, severozápadní vstupní průčelí
- 75) Márnice severovýchodní průčelí
- 76) Márnice, jihovýchodní průčelí
- 77) Márnice, interiér, na podlaze je dřevěnými deskami krytý odtokový žlab
- 78) Márnice, interiér
- 79) Vrátnice, jihovýchodní průčelí
- 80) Vrátnice, severovýchodní vstupní průčelí
- 81) Vrátnice, detail destrukce na severozápadním průčelí
- 82) Vrátnice, severovýchodní průčelí
- 83) Vrátnice, jihovýchodní průčelí
- 84) Vrátnice od východu
- 85) Vrátnice, chodba 101
- 86) Vrátnice, chodba 101
- 87) Vrátnice, chodba 101, strop s průlezem do krovu
- 88) Vrátnice, chodba 101
- 89) Vrátnice, místnost 102
- 90) Vrátnice, místnost 104
- 91) Vrátnice, místnost 102
- 92) Vrátnice, místnost 104
- 93) Vrátnice, místnost 107
- 94) Vrátnice, místnost 105
- 95) Vrátnice, místnost 107
- 96) Vrátnice, místnost 107
- 97) Vrátnice, místnost 107
- 98) Vrátnice, komín v podkroví s okosenými hranami
- 99) Vrátnice, místnost 108
- 100) Vrátnice, místnost 108
- 101) Vrátnice, podkroví, severní strana
- 102) Vrátnice, podkroví, severní strana
- 103) Vrátnice, podkroví, komín v jižní části, dnes s odstraněnou nadstřešní ípartii
- 104) Podkroví, jižní část, podlaha

ZAMĚŘENÍ SOUČASNÉHO STAVU

- 105) Hana Paclová, ledovna, půdorys 1. NP, 2022
- 106) Hana Paclová, ledovna, půdorys 1. PP, 2022
- 107) Hana Paclová, ledovna, půdorys krovu, 2022
- 108) Hana Paclová, márnice, půdorys 1. NP, 2022
- 109) Vrátnice, půdorys 1. NP, MNJ
- 110) Vrátnice, příčný řez, MNJ
- 111) Vrátnice, pohledy, MNJ

DALŠÍ GRAFICKÁ A OBRAZOVÁ DOKUMENTACE - srovnání

- 112) Ledovna z učebnice stavitelství
- 113) Ledovna z učebnice stavitelství
- 114) Ledovna z učebnice stavitelství
- 115) Ledovna z učebnice stavitelství

XI. GRAFICKÉ VYHODNOCENÍ PRŮZKUMU

VYHODNOCENÍ STAVEBNÍHO VÝVOJE

- 116) Ledovna, půdorys přízemí, barevné vyhodnocení stavebního vývoje
- 117) Ledovna, půdorys suterénu, barevné vyhodnocení stavebního vývoje
- 118) Márnice, barevné vyhodnocení stavebního vývoje
- 119) Vrátnice, barevné vyhodnocení stavebního vývoje
- 120) Ledovna, půdorys přízemí, barevné hodnocení objektu
- 121) Ledovna, půdorys přízemí, barevné hodnocení objektu
- 122) Márnice, barevné hodnocení objektu
- 123) Vrátnice, barevné hodnocení objektu